

1. Prantsusmaa põhiterritoorium piirneb 8 riigiga. Kui arvestame ka ülemereterritooriume, saab Prantsusmaa juurde 3 maismaanaabrit, mis on seda tüüpi riikide hulgas rekordiline. **Nimetage need 3 riiki.** (2 õiget = 1 p.)

2. Kuni päris hilise ajani käis Eesti talurahvas (nagu ka enamik Euroopa maarahvast) asjal majalähedases looduses või lausa kartulivagude vahel. Peale väetamise oli põllu peal keha kergendamine põhjendatud ka ühe looma tõrjumisega. Tänapäeval pidavat mõjuma ka kasutatud Pampersite matmine põllu perimeetrile. **Millisele loomale mõjub inimese väljaheidete lõhn nii vastumeelselt, et ületab isegi näljatunde?**

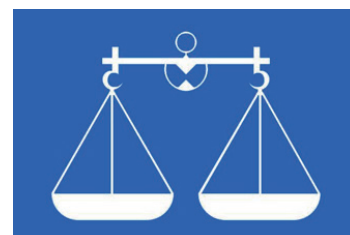

3. Pildil näete suurimat ühest looduslikust materjalist tarbeeset, mille valmistamiseks kulus 4 aastat. Seda materjali on kuni 10 erinevat tüüpi. Tõmbetugevus on võrreldav terasega ja säilib temperatuurivahemikus -40°C kuni +200°C, venivus kuni 5 korda, tihedus 1,3 g/cm³. Biosüntees toimub temperatuuril alla +40°C, valmisprodukt on biolagunev. Katsed seda materjali tehnilikult valmistada pole erilist edu toonud. **Milline materjal?**

4. Ameerika tähtsaimaks filmauhinnaks on teatavasti Oscar, muusikauhinnaks Grammy, telesarjade auhinnaks Emmy ja lavakunsti auhinnaks Tony. **Millise ameerika karikaturisti (1917–2005) järgi on nime saanud aga Ameerika tähtsaim koomiksiauhind?** Küsitavale töid läbimurde lood maski kandvast kangelasest nimega *Spirit* (1940–52) ning ta populaariseeris terminit “graafiline romaan” läbi oma raamatu *A Contract with God* (1978).

5. Millist riiki on ajaloo jooksul domineerinud partei nimega *Barisan Nasional* (tõlkes “rahvarinne”) 1973. aastal asutatud erakond hoidis hoolimata vabadest valimistest ainuvõimu aastatel 1974–2018, kaotades valimised esmakordselt riigi ajaloos alles eelmisel aastal? Partei edu ei saanud tühja koha pealt, sest nende eelkäija, Alliansi Partei (õigemini erakondade koalitsioon) valitses riiki selle iseseisvumisest kuni 1973. aastani.

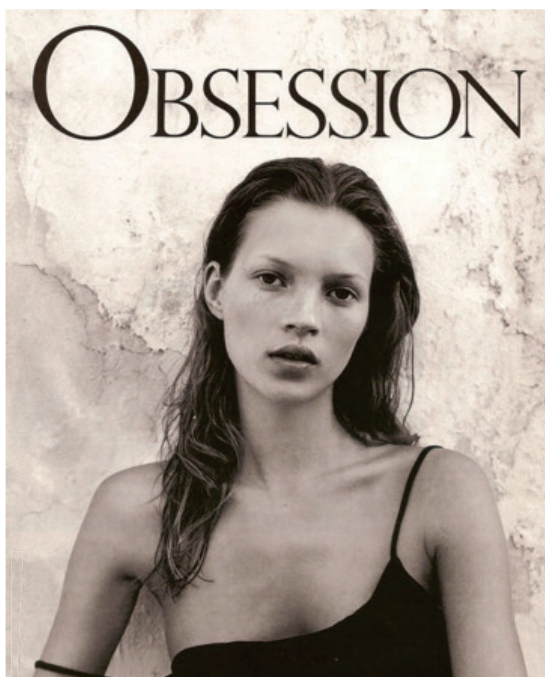

6. Selle vürtsi suurim tootja oli pikka aega India, kus selle järele on ka suur nõudlus. 21. sajandil on suurimaks tootjaks tõusnud Guatemala, kust eksporditakse suurem osa toodangust, kuna kohalikud pole seda vürtsi omaks võtnud. Küsitav vürts on hinna poolest safrani ja vanilli järel kolmandal kohal, tarvitatakse nii soolastes kui ka magusates toitudes. **Milline vürts?**

7. Kui 2015. aastal Jüri mängu tegime, jäi Jacobsoni elund nulli. Küsime seekord midagi lihtsamat – **kuidas nimetatakse elektriangerja elektrielundit?** Nime sai see aastatel 1728-1793 elanud šoti kirurgi järgi, kes 1774. aastal esimesena elektriangerjat lahkas. Sama meest peetakse doktor Dolittle'i prototüübiks, kuna ta pidas oma uuringute jaoks paljusid eksootilisi maismaaelukaid.

8. Küsitava firma parfüüm *Obsession* on nii potentne, et eluslooduse fotograafid kasutavad seda erinevate kaslaste kaamera ette meelitamiseks. Meie oma kaslast Carmen Kassi see parfüüm küll reklaami filmimiseks kaamera ette ei meelitanud vaid sinna ilmus tema kolleeg Kate Moss. Küll aga on meie Kass küsitava firma jaoks tööd teinud. **Milline firma?**

9. Kõige enam on meeste tennise maailma edetabelit juhtinud USA tennisistid, kokku 896 nädalat. **Milline riik on selles arvestuses 310 nädalaga teisel kohal?**

10. **Milline kuulus film algab selliste sõnavõttudega?** Heliribal ei ole midagi viga.

11. Kuidas nimetatakse seda punkti erinevatel spordivahenditel?
NB! Termin on ingliskeelne!

12. See Venemaa metropoliit, kodanikunimega Ivan Starogorodski istus 1920-tel korduvalt vangis. Sealt vabanedes kutsus vaimulikke üles toetama nõukogude võimu (nn. ...e deklaratsioon). Kordas oma üleskutset II maailmasõja eel. Tänutäheks lubas Stalin 1943. aastal taastada kloostrid, asutada Püha Sinodi ja valida patriarhi. Küsitav jõudis olla Moskva patriarh 1943-44. **Millise vaimuliku nime all on ta tuntud?**

13. Kui Rio de Janeiro kõige tähtsamad staadionid, Maracanã, on mälumängudes korduvalt küsitud, siis seekord katsume õnne São Paulo ajalooliselt tähtsaima staadioniga. 1960. aastal avatud staadion kannab ametlikult São Paulo jalgpallklubi presidendi Cícero Pompeu de Toledo nime, ent on paremini tuntud São Paulo linnaosa järgi, kus staadion asub. Tippaegadel 140 000 inimest mahutanud staadionit peeti peamiseks kandidaadiks võõrustamiseks 2014. aasta jalgpalli MM-i avamängu, ent staadioni renoveerimiseks ei leitud piisavalt raha ning kohtumised peeti uuel Corinthiansi staadionil. **Mis staadion?**

14. 2019. aastani defineeriti massiühikut kilogramm rahvusvahelise kilogrammietaloni kaudu. Tegemist on silindrikujulise vihiga, mida koos kuue koopiaga säilitatakse Rahvusvaheliste Kaalude ja Mõõtmise Büroo hoones Pariisis. Etalon on kahe metalli sulam, millest ühe osa on 90% ja teise osa 10%. **Millisest kahest metallist koosneb ajalooline kilogrammietalon?**

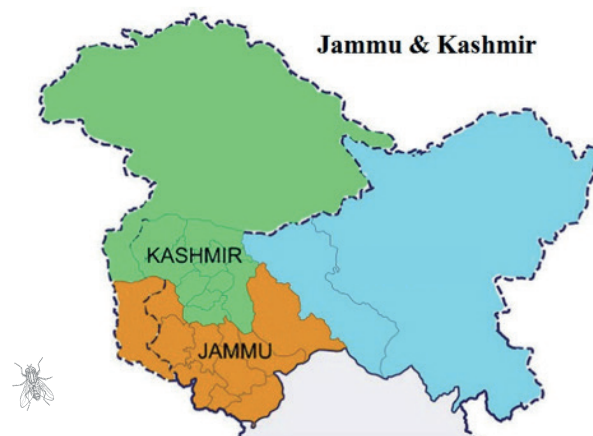

15. Carl Gustav Jung, kes seda mõistet esimesena psühholoogias kasutama hakkas, nimetas neid kollektiivseks alateadvuseks, mis loovad värava teadvuse ja alateadvuse vahel, et aidata meil saada terviklikeks inimesteks. Niimoodi proovis Jung põhjendada visandatud põhitüüpide teadvustamatut käitumist. Iga inimese psühholoogilise kujunemise juures kõige olulisemateks pidas Jung järgmisi: ema, taassünd, vaim ja trikster. **Milline mõiste?**

- 16.** India Jammu ja Kashmiri osariik koosnes kolmest osast: Jammust, Kashmiri orust ja veel ühest piirkonnast. 2019. aasta oktoobris jagatakse osariik kaheks uniooniterritooriumiks: Jammuks ja Kashmiriks ning küsitavaks territooriumiks. See osariigi idapoolseim piirkond on India üks hõredaimalt asustatud piirkondi (pindala 59 146 km², elanike arv 290 000) ning on tuntud budistliku kultuuri poolest (elanikest budiste ca 40%). **Milline piirkond?**

- 17.** Maailma uraanitootjate esikümnest moodustavad poole riigid, kel pole ühtegi tuumajaama. Nende hulgas on ka maailma juhtiv uraanitootja, kelle ainus tuumajaam suleti 1999. aastal pärast 26 aastat käigus hoidmist. **Milline riik on maailma suurim uraanitootja?**

- 18.** Gefüdrofoobia (ka gefürofoobia) all kannatav inimene peaks vältima elamist näiteks Pärnus, Tartus, Kaliningradis või ka paljudes teistes linnades. Samas Tallinn on enam vähem OK kui hoida eemale Piritalt, Laagna teelt ja Nõmme keskuse piirkonnast. **Mida kardab selle foobia all kannataja?**

- 19.** Küsitav saar moodustab põhiosa Soome kõige läänepoolsemast omavalitsusest. Tegemist on Ahvenamaa suuruselt kolmanda saarega. Saare keskasulas Storbys on säilinud pildil nähtav Vene impeeriumi kõige läänepoolsem posti- ja tollimaja (1828, arhitekt Carl Ludwig Engel). Peaksite teadma seda saart 1961. aastal asutatud firma järgi. Ühes reklaamikampanias kiitles firma, et saab teistest kiiremini ühe teatud (Eestiga seotud) ülesandega hakkama. **Milline saar?**

- 20.** Millistele filmikunstis tegutsevatele spetsialistidele on kõrgeimaks tunnustuseks Tauruse auhind? Auhinna asutas Red Bulli asutaja Dietrich Mateschitz ja seda antakse välja aastast 2001.

- 21.** See Hiina RV ja Korea RDV piiril asuv maaliline vulkaan on tuntud kui Korea poolsaare kõrgeim tipp ja kõigi ümberkaudsete rahvaste püha mägi. Mäelt saavad alguse Korea poolsaart põhjast piiravad jõed Amnok (Yalu) ja Tumen. KRDV ametliku mütoloogia kohaselt on mäel sündinud riigi asutaja Kim Ir-Sen, mis ei vasta mõistagi tõele. Kuigi viimane tugev purse toimus aastal 946, näitavad uuringud vulkaani aktiveerumise märke, mille põhjuseks võivad olla KRDV maa-alused tuumakatsetused. **Kirjutage vastuseks selle mäe hiina- või koreakeelne nimi.**

- 22.** Kuna Jaapanis valitseb suur ruumipuudus, rajati 1987-1994 üks uus lennujaam 2,5x4 km suurusele kunstlikule saarele. Kulus 5 miljardit dollarit ja ligi 20 miljonit kuupmeetrit täitepinnast, pärast valmimist ülistati seda kui aastatuhande ühte olulisemat tsiviilrajatist. Siis algas saare vajumine, mille peatamiseks kulus veel 15 miljardit dollarit ja projekti hakati nimetama suurimaks ehitustehniliseks prohmakaks. **Milline lennujaam ja millise linna läheduses see asub? (1+1 p.)**

- 23.** Täna Tallinna börsi põhinimekirjas on kaks aktsiat, mis on börsil olnud noteeritud kauem kui 10 aastat ning maksnud ka igal aastal välja dividende. **Nimetage need kaks Tallinna börsi dividendikuningat?**

- 24.** Millise sõna ütlemine muudab 14-aastase poisi Billy Batsoni superkangelaseks? Niivõrd vähesese pingutuse järel omandab ta mitmeid erisuguseid võimeid nagu kuningas Saalomoni tarkuse, Herkulese tugevuse, Atlase vastupidavuse, Zeusi jõu, Achilleuse vaprust ja Mercuriuse kiirust.

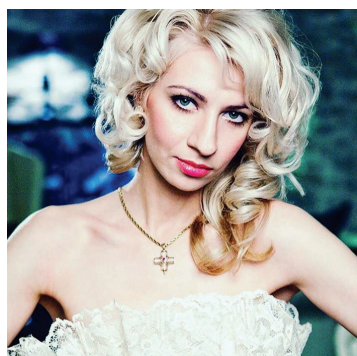
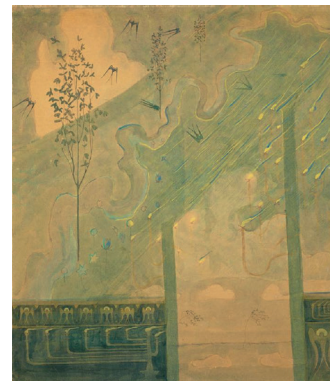
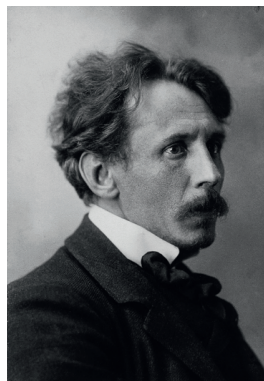

- 25.** See oli asteekide põhiline leivavili, üks väheseid teravilju, mis ei kuulu kõrreliste sugukonda. Asteekide vastupanu murdmiseks keelasid konkistadoorid taime kasvatamise, kuna leiba ja kakukesi kasutati ka sõjajumala austamise pidustustel. Perekonnas on ligi 60 liiki, levik ulatub troopikast parasvöötmeni. Mõnda liiki (longus ..., pööris-...) kasvatatakse Eestis ilutaimena. Maardu linnas on taime nime kandev tänav. **Milline taimeperekond?**

26. See sünesteet nimetas oma maale muusikaterminitega, nagu Allegro, Andante, rohkelt Sonaate, Skertso (pildil), Prelüüd, Fuuga... Oma 35 eluaasta jooksul jõudis ta luua üle 400 muusikateose, 300 maali ja ka luuletusi. **Kes?**

27. Tema pärisnimi on Karmen Klaus ja ta on töötanud kvaliteetajakirjandusväljaannetes Kroonika, Just!, Mood ja Delfi meelelahutusrubriigis Publik. Viimasel ajal on ta rohkem tuntud elustiiliblogi Stellaarium vedajana, kust saame teada palju kasulikku, näiteks kuidas ennast trammis meikida (vt. pilti). On ka arvatud, et tema kirjutab Eleonora Bergi varjunime all seriaalide „Kelgukoerad“ ja „Pilvede all“ stsenaariume. **Millise nime all on ta tuntud?**

28. Pärast oma isa, nii mõneski mälumängus esinenud Harald Sinihamba kukutamist sai temast aastal 986 Taani kuningas. Aastatel 1000-1014 valitses suurt osa Norrast ja sai 1013-1014 5 nädalat olla ka Inglismaa kuningas. Tema järeltulijad – Cnut (Canute), Taani Margarethe, Christian I, James VI jt. seovad ta veresidemetega nii tänapäeva Taani kui ka Suurbritannia kuningakojaga. **Kes?** Nimi + hüüdnimi, paluks.

29. 2019. aastal sündis uus kassarekord kinomaailmas. Avengers: Endgame tõi kinotulu 2,8 miljardit dollarit. Küll on aga sellesama dollari väärtus ajapikku kahanenud ja 2,8 miljardit tänases vääringus on hoopis midagi muud kui aastakümneid tagasi. Kohandades inflatsioonile näeb kinokassade pingerida hoopis teistsugune välja. **Milline film troonib selle nimekirja tipus, olles tänapäeva vääringus teeninud 3,4 - 3,8 miljardit dollarit?**

=

=

?

30. Esitame teile ühe piltmõistatuse, mille vastuseks tuleb kirjutada üks arv. Sama palju penne oli 13.-14. sajandi vahetusel ühes Liivimaa hõbemargas.

31. Pildil on esimene mustanahaline kosmonaut, kes käis kosmoses 1980. aastal. **Mis riigi kodanik ta on?**

32. Selle Saksamaa Hesseni liidumaal asuva linna ajalugu ulatub rohkem kui tuhande aasta taha. Linnaõigused aastast 1222, tänaseni tegutsev ülikool asutati 1527. Teise maailmasõja ajal muudeti haiglalinnaks, pääses selle tõttu suurematest purustustest ja on tänaseni säilitanud keskaegse väljanägemise. Huvitava meditsiinilise kokkusattumisenä on linna järgi nimetatud kõrge suremusega (25-100%) hemorraagilist palavikku põhjustav viirus, mille suurimad epideemiad olid aastatel 1998-2000 Kongo DV-s ja 2004-2005 Angolas.

Milline linn?

33. Pildil olev parempoolne tegelane on rohkem inimeste ette jäänud mikrofon käes, ent tema seosed korvpalliga pole üldse kauged. Aastast 2013 on ta Toronto Raptorsi suursaadik maailmas ning kindlasti on tema populaarsus aidanud ka Raptorsil rohkem pildil olla. **Kes?**

34. Kosovo täisnimega kasutati aastatel 1945-68 ja aastast 1990 kuni iseseisvumiseni nimetust "Kosovo ja ...". Serbias kasutatakse kaheosalist nime tänapäevani. Punktiirile käib Kosovo lääne- ja edelapoolse piirkonna ajalooline nimi, mis tuleneb piirkonnas Serbia õigeusu kirikule kuulunud kloostritest ja maavaldustest. **Milline nimetus?**

35. Millise helilooja teostel põhineb 1909. aastal esmakordselt ette kantud Mihhail Fokini ballett "Sülfiidid"? Koreograaf Fokin soovis möödunud sajandi alguse teosega taasluua balleti puhast poeesiat, kergust ja ilu ning kuna tegu on teosega, millel puudub süžee, peetakse seda esimeseks balletiks, mis keskendub tunnetele ja tantsule.

36. Peale kuningas Leopoldile kuulunud Belgia Kongo on Aafrikas veel vähemalt üks riik, mis on tekkinud eraomanduses territooriumist. 1883. aastal ostis üks tubakakaupmees kohalikult pealikut suure maa-ala Angra Pequena lahe ümbruses. Briti invasiooni kartuses võttis tema kodumaa aasta hiljem territooriumi oma valdusse. **Milline tänapäeva riik on sellest territooriumist kujunenud ja mis oli selle kaupmehe nimi?** Ülalnimetatud laht ja selle kaldale kerkinud linn, mida näete ka pildil, kannavad tänaseni tema nime.

37. Üks Eesti sportlane, kellel on 12 NSV Liidu meistritiitlit (pluss 3 juunioride meistritiitlit) ei ole kordagi tulnud oma põhialal Eesti meistriks. Kuna mitte-eestlastele oli tema perekonnanime hääldamine väljakutseks, oli tema hüüdnimeks Mjäu. **Kes?**

38. Saage tuttavaks kõige rasvasemat rulli löikava aktiivse kergejõustiklasega. Kuigi täpseid numbreid pole avalikustatud, toob leping New Balance'iga talle sisse hinnanguliselt 1,7 miljonit dollarit, millega ta edestab järgmisi ligi miljoniga. 1999. aastal sündinud neiu võitis mitmeid tiitleid noorte- ja juunioriklassis, viimastel USA meistrivõistlustel jäi oma põhialal Dalilah Muhammadi järel teiseks. Kuna ta on püstitanud väljapaistvaid tulemusi mitmel üksikalal, ennustatakse talle hiilgavat tulevikku. **Kes?**

a.

b.

c.

d.

39. Mõned aastad tagasi küsiti Vändra mängus tallinna maja. **Millisel pildil olev majatüüp on „tallinna maja“?**

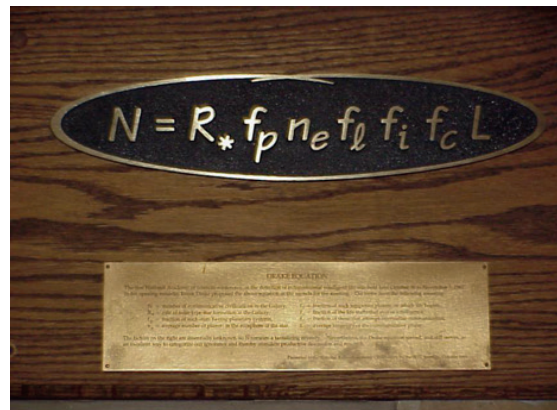
40. 2018. aastal pälvis teatri aastaauhindade eripreemia Raivo Põldmaa ühe teatrifestivali järjepidevuse hoidmise eest. Üle kahe aasta peetav festival toimus esmakordselt 2000. aastal ning 2018. aastal tähistati juba kümnendat toimumiskorda, kui lavale toodi viis Alvis Hermanise lavastust. **Millist nime kannab see tavaliselt detsembris peetav ja Tallinna Linnateatri poolt korraldatav festival, mille nimi on inspiratsiooni saanud Shakespeare'i näidendist?**

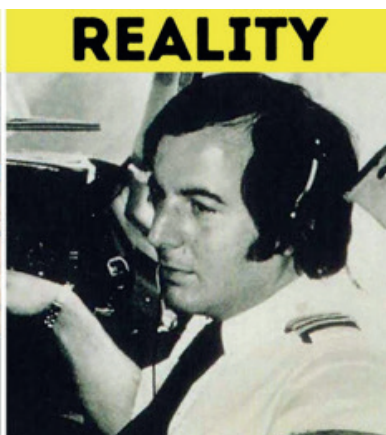

41. Maailmas pole just palju jõgesid, mis võivad sõltuvalt veetasemest voolata mõlemas suunas. Ka Eestis on olnud üks selline jõgi, mis tänapäeval asub Leningradi oblasti territooriumil. 27 km pikk jõgi ühendab Narva jõge Lauga (Luuga) jõega, jõgi on ühenduses ka Vaikse järvega. **Milline jõgi?**

42. Mille hulka aitab välja arvutada Drake'i võrrand? Tulemusi ei maksa väga usaldada, sest kõik ülejäänud liikmed peale esimese (R^*) on enam-vähem laest võetud ja ka esimese väärtuse kohta võib leida kuni 2 korda erinevaid andmeid.

43. See 1948. aastal New Yorgi osariigis sündinud mees on üks jultunumaid 20. sajandi pettureid. Vaatamata põhiharidusele suutis ta esineda Harvardi haridusega juristi, lastearsti ja PanAm'i piloodina. Erinevate isikutena kehastudes ja pangatšekke võltsides oli ta enne 20-aastaseks saamist ebaseaduslikult kokku ajanud üle poole miljoni dollari. Siis järgnesid vahelejäämised, vangis istumised ja põgenemised. Lõpuks vabastati ta 1974 tingimusel, et kasutab oma teadmisi FBI finantskuritegude osakonna heaks. 1980 ilmus tema elul põhinev raamat *Catch Me If You Can*, mille põhjal tehti 2002 samanimeline film Leonardo Di Caprioga peaosas. **Kes?**

44. Klassikalises araabia keeles on vaid kolm vokaali, kuigi tänapäeva dialektides võib neid olla rohkemgi. **Nimetage need kolm vokaali.** (2 õiget=1 p.)

45. Lil Nas X tegi tänavu 20-aastaselt ajalugu, kui tema lugu *Old Town Road* püsis USA edetabelis esikohal koguni 19 nädalat järjest! Sealjuures jagunes see rekord kahe perioodi peale laiali: 1. nädalal oli ta esikohal ainuisikuliselt, ülejäänud 18 nädalal aga algsest loost tehtud remiksitud versiooniga, millel teeb kaasa üks kantrimuusika legend. **Kes?**

- 46.** Ühe looma tõuaretusega tegeletakse Eestis mitmetel väikesaartel. Nii näiteks *buckfast*'i tõugu aretatakse Kesselaiul, itaalia tõugu Piirissaarel ja kraini tõugu Abrukal. Kuigi loomad saaksid tahtmise korral saartelt lahkuda, takistab neid seda tegemast üks paljunemiskäitumisega seotud eripära. **Millistest loomadest on jutt?**

- 47.** Millist üldnime kannavad peamiselt USA-s levinud eksootilise väljanägemisega, peamiselt polüneesia kultuurist inspiratsiooni ammutanud baarid, mille kõrgaeg jäi 1950. ja 1960. aastatesse? Toonase populaarsuse taga olid valdavalt Teises maailmasõjas Vaiksel ookeanil teeninud sõdurite lood imelise loodusega saartest ning soov pakkuda taolist eskapismi ka "kõikide võimaluste maal". Ning ehkki tänaseks on nad suuresti oma populaarsust kaotanud, tarbitakse nende kaudu populaarseks saanud Mai Tai kokteile ka laiemas ringis.

- 48.** Viimastel aastatel on kodumaiste poodide piimatoodete valikut rikastanud mitmed eksootilised tooted nagu kreeka jogurt või skyr. Küsitav kuulub samuti uute tulijate sekka. Tegemist on Lähis-Idas, Kesk-Aasias ja Balkanil levinud piima kääritamisel saadud külma joogiga, millesse on segatud vett ja soola. Ka Eestiski toodetavat jooki on viimastel aastatel promonud Türgi president Erdogan, kelle arvates võiks see olla lausa Türgi rahvusjook. **Millega on tegemist?**

- 49.** Tänavu juunis sündis profipoksi üliraskekaalu kategoorias suurüllatus, mida on võrreldud Mike Tysoni kaotusega Buster Douglastele 1990. aastal. Seni kaotuseta püsinud Anthony Joshua kaotas temast 10 cm lühemale, ent 10 kg raskemale ning silmnähtavas ülekaalus mehele, kelle võimalusi hinnati enne kohtumist 25-1. **Kes on see üllatusmees, kelle korduskohtumist Joshuaga saab vaadata juba käesoleva aasta lõpul?**

- 50.** Milline on selle nimekirja viimane, punktiirjoonega märgistatud ajastu?
 1868–1912 Meiji
 1912–1926 Taisho
 1926–1989 Showa
 1989–2019 Heisei
 2019– ...

VASTUSED

1.	Brasiilia, Suriname ja Holland (Saint Martini saarel)	KL	26.	Mikalojus Čiurlionis	SO
2.	Metssiga	JL	27.	Stella K. Wadowsky	SO
3.	Ämblikuniit (ka ämblikuvõrk on aktsepteeritav vastus)	SO	28.	Sven (Svein, Sweyn) Harkhabe	SO
4.	Will Eisner	IH	29.	1939 "Tuulest viidud" (<i>Gone With The Wind</i>)	KL
5.	Malaisia	IH	30.	1728 (12 tosinat = gross = 144, 12 grossi = suur gross = 1728)	SO
6.	Kardemon	JL	31.	Kuuba (Arlando Tamayo Mendez)	IH
7.	Hunteri elund	SO	32.	Marburg	SO
8.	Calvin Klein	KL	33.	Drake	IH
9.	Šveits	IH	34.	Metohhia	SO
10.	„Suurlinna tuled“ (City Lights)	SO	35.	Chopin	IH
11.	<i>Sweet spot</i>	SO	36.	Namibia, Lüderitz (Franz Adolf)	JL
12.	Sergius	SO	37.	Erika Salumäe	SO
13.	Morumbi	IH	38.	Sydney McLaughlin	SO
14.	Plaatina ja iriidium	IH	39.	C (a – tallinna gooti stiilis maja, b – Lenderi maja, d – „Oma Kolde“ paarismaja)	SO
15.	Arhetüüp	IH	40.	Talveöö unenägu	IH
16.	Ladakh	IH	41.	Rosona (Rosson, Rossoni)	JL
17.	Kasahstan	IH	42.	Teiste tsivilisatsioonide	SO
18.	Hirm sildade või silla ületamise ees	KL	43.	Frank Abagnale	SO
19.	Eckerö	SO	44.	a, i, u	JL
20.	Kaskadöörid	JL	45.	Billie Ray Cyrus	IH
21.	Beitou või Paektu, ka Changbai	SO	46.	Mesilased (ei paaritu kunagi vee kohal)	JL
22.	Kansai, Osaka	SO	47.	Tiki	IH
23.	Harju Elekter, Tallinna Vesi	IH	48.	Airaan (ayran)	IH
24.	SHAZAM	IH	49.	Andy Ruiz Jr.	IH
25.	Rebashein (amarant)	JL	50.	Reiwa	IH

